

२५ सप्टेंबर, २०१५ ते ११ ऑक्टोबर,
२०१५ या कालावधीत "राष्ट्रीय
स्वच्छता मोहिम" राबविण्याबाबत.

**महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग**

शासन परिपत्रक क्रमांक: स्वमअ-२०१५/प्र.क्र.२१८/नवि-३४

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक: २३ सप्टेंबर, २०१५

वाचा-

(१) शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वभाअ २०१५/प्र. क्र. २३/नवि-३४
दिनांक १५ मे, २०१५

(२) मा. केंद्रीय शहरी विकास मंत्री यांचे अशा. पत्र क्र.१५/३८/२०१५/SBM
दिनांक १६ सप्टेंबर, २०१५

शासन परिपत्रक -

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या स्वप्नातील स्वच्छ भारताची संकल्पना साकारण्यासाठी मा. पंतप्रधान महोदयांनी महात्मा गांधी यांच्या १५० व्या जयंती निमित्त "स्वच्छ भारत" साकारण्यासाठी व्यापक जनचळवळ उभारण्याचे आवाहन करून दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१४ पासून देशामध्ये स्वच्छ भारत अभियान राबविण्यास सुरुवात केली आहे. त्यास एक वर्ष पूर्ण होत असल्याच्या अनुषंगाने या अभियानांतर्गत अपेक्षित ध्येय साध्य करण्यासाठी समाजातील सर्व घटकांच्या सहभागाने लोकांच्या वर्तणुकीत चिरस्थायी बदल करण्यास्तव व्यापक जनजागृती करण्यासाठी एक राष्ट्रव्यापी मोहीम राबविण्याची त्यांची इच्छा आहे. त्यास अनुसरून स्व. पंडित दीनदयाल उपाध्याय यांच्या दिनांक २५ सप्टेंबर, २०१५ रोजीच्या जयंतीदिनापासून दिनांक ११ ऑक्टोबर, २०१५ या श्री. जयप्रकाश नारायण यांच्या जयंतीदिनापर्यंत "राष्ट्रीय स्वच्छता मोहीम" राबविण्यात यावी, असे केंद्र शासनाने संदर्भीय क्रमांक २ येथील दिनांक १६ सप्टेंबर, २०१५ रोजीच्या पत्रान्वये कळविले आहे.

०२. केंद्र शासनाच्या स्वच्छ भारत अभियानाच्या धर्तीवर राज्यामध्ये स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) संदर्भीय क्रमांक १ येथील शासन निर्णयान्वये राबविण्यात येत आहे. केंद्र शासनाने संदर्भीय क्रमांक २ येथील पत्रान्वये कळविल्यानुसार राज्यातील सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये दिनांक २५ सप्टेंबर, २०१५ ते दिनांक ११ ऑक्टोबर, २०१५ या कालावधीत "राष्ट्रीय स्वच्छता मोहीम" राबविण्यात यावी.

०३. या राष्ट्रीय स्वच्छता मोहिमेंतर्गत सर्व शहरांनी व्यापक जनजागृती करावी. तसेच, शासकीय कार्यालये, शाळा, रुग्णालये, कामाची ठिकाणे, रस्ते, बाजारपेठा, रेल्वे स्थानके, बस स्थानके, पुतळे, स्मारके, नद्या, तलाव, सरोवर, बागा व इतर सार्वजनिक ठिकाणांची स्वच्छता करावी.
०४. राष्ट्रीय स्वच्छता मोहीम राबविताना स्वच्छता व जनजागृतीच्या प्रत्येक स्तरावर शासकीय आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अधिकारी / कर्मचाऱ्यांना तसेच अशासकीय संस्था, शैक्षणिक व आरोग्य संस्था, स्वयं-सहाय्यता गट, युवक संघटना, रहिवाशी व बाजार संघटना, व्यवसायिक व औद्योगिक संस्था इत्यादींना सहभागी करून घेण्यात यावे.
०५. राष्ट्रीय स्वच्छता मोहीम राबविताना स्वच्छतेची निकड लक्षात येण्यासाठी व अभियानावर लक्ष केंद्रित करण्यासाठी वॉकेथॉन स्पर्धा, वाद-विवाद स्पर्धा, पथ नाट्य, पद यात्रा, संगीत व निबंध स्पर्धा, चर्चासत्र, प्रदर्शन, स्वच्छताविषयक इतर सामुदायिक उपक्रम, आयोजित करण्यात यावेत. रेडीओ, टी. व्ही. वर्तमानपत्रे इ. जनसंपर्काच्या माध्यमांचा, इंटरनेट, मोबाईल इ. डिजिटल माध्यमांचा प्रभावी उपयोग करण्यात यावा. राष्ट्रीय स्वच्छता मोहीम राबविताना केंद्र शासनाचे / राज्य शासनाचे व शहरस्तरावरील स्वच्छ भारत अभियानाच्या ब्रँड अँम्बेसेडरचाही सहभाग घेण्यात यावा.
०६. राष्ट्रीय स्वच्छता मोहीम राबविताना आयोजित करण्यात येणाऱ्या उपक्रमांचा केंद्रबिंदू "शहर स्वच्छता" असावा व त्यावरच मुख्य भर देण्यात यावा. शहर स्वच्छता आराखड्याच्या अनुषंगाने शहराने केलेली प्रगती, सुरु असलेल्या उपक्रमाबद्दल तसेच आगामी नियोजनाबाबत नागरिकांना माहिती द्यावी.
०७. राष्ट्रीय स्वच्छता मोहीमेचा आराखडा लवचिक, नावीन्यपूर्ण व स्थानिक परिस्थितीत योग्य असा असावा. ही मोहीम राबविताना करावयाच्या कृती कार्यक्रमाची यादी सोबत जोडली आहे. या मोहिमेसाठी करण्यात येणारा खर्च माहिती, शिक्षण, प्रसार (आयईसी) यासाठी प्राप्त झालेल्या निधीतून करण्यात यावा.

०८. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०९२३१६१६२९६५२५ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुधाकर झा. बोबडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. मंत्री, यांचे खाजगी सचिव.(सर्व)
४. मा. राज्यमंत्री, यांचे खाजगी सचिव (सर्व).
५. मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. अप्पर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग (सर्व), मुंबई.
७. आयुक्त तथा संचालक, नगर परिषद प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई.
८. महासंचालक, अखिल भारतीय स्थानिक स्वराज्य संस्था.
९. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०. महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, मुंबई.
११. महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, नागपूर.
१२. सर्व विभागीय आयुक्त.
१३. सर्व जिल्हाधिकारी.
१४. राज्य अभियान संचालक, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी), मुंबई.
१५. आयुक्त, सर्व महानगरपालिका.
१६. मुख्याधिकारी, सर्व नगरपरिषदा/ नगर पंचायती.
१७. निवडनस्ती (नवि-३४).

२५ सप्टेंबर, २०१५ ते ११ ऑक्टोबर, २०१५ या कालावधीत "राष्ट्रीय स्वच्छता मोहिम" राबविताना
आयोजित करावयाचे कृती कार्यक्रम

१) शहर स्तर:

- अ) फलकांच्या व छापील माध्यमातून शहर स्वच्छता आराखड्यातील साध्य केलेल्या बाबींना प्रसिद्धी देणे
- (आ) साध्य केलेली उद्दिष्टे, सुरु असलेले उपक्रम व भविष्यातील नियोजन दाखवण्यासाठी लोकांची बैठक / सभा आयोजित करणे
- (इ) शहरातील नागरिकांच्या दृष्टीकोनातून उद्भवणाऱ्या संभाव्य अडचणी सोडविण्यासाठी नियोजन करणे.
- (ई) नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) च्या अंमलबजावणीचा अहवाल शहराच्या तसेच अभियानाच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करणे.
- (उ) स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) च्या अंमलबजावणीत उत्कृष्ट कामगिरी बजावणाऱ्या कार्यकर्त्यांची /स्वयंसेवकांची /अशासकीय संस्थांची निवड करून पुरस्कार/पारितोषिक देणे.
- (ऊ) नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) च्या अंमलबजावणीसाठी शहर स्तरावर ब्रँड अँम्बेसेडर नामनिर्देशित करणे.
- (ए) सर्व स्तरावर पद यात्रा आयोजित करणे व मानवी साखळी तयार करणे.
- (ऐ) सार्वजनिक शौचालय शोधक मोबाईल ॲप सुरु करणे.
- (ओ) शहर स्वच्छतेबाबतची कॉलर ट्यून तयार करणे व तिचा प्रसार करणे.
- (औ) शहरातील बाजाराची मुख्य ठिकाणे, बस स्थानके, रेल्वे स्थानके इ. च्या सभोवती स्वच्छताविषयक उपक्रम राबविणे.
- (क) महापौर/नगराध्यक्षांचा ध्वनीमुद्रित केलेला संदेश मोबाईल / रेडीओ वर प्रसारित करणे.
- (ख) चित्रपटगृहात स्वच्छ भारत गीत ऐकवणे.
- (ग) शहराचे स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) च्या अंमलबजावणीबाबतचे सोशल मिडिया पेज तयार करून ते राष्ट्रीय पोर्टलशी संलग्न करणे.
- (घ) कचऱ्याच्या वर्गीकरणाबाबतचे फायदे समजवण्यासाठी मेळावे आयोजित करणे.
- (च) महापौर/नगराध्यक्षांच्या हस्ते चित्रकला, निबंध इ. स्पर्धा आयोजित करणे.

२) प्रभाग स्तर:

- (अ) महानगरपालिका आयुक्त/अतिरिक्त आयुक्त/ मुख्याधिकारी यांच्या उपस्थितीत प्रभाग सभा आयोजित करून स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) च्या अंमलबजावणीत पुढाकार घेण्याबाबत तसेच प्रगतीबाबत नियोजन करण्यासाठी सार्वजनिक चर्चा घडवून आणणे.
- (आ) वयोवृद्ध नागरिकांना/महिलांना सहभागी करून स्वच्छताविषयक उपक्रम राबविणे.
- (इ) "राष्ट्रीय स्वच्छता मोहिम" राबविण्याच्या संपूर्ण कालावधीत नियमितपणे "स्वच्छ भारत प्रतिज्ञा" आयोजित करणे.
- (ई) स्वच्छ भारत अभियानाच्या वर्धापनदिनानिमित्त शाळा /महाविद्यालयात चित्रकला/निबंध/गायन/ वादविवाद/वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करणे.
- (उ) स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) च्या अंमलबजावणीस सहाय्य करणारे पथ नाट्य/ एकांकिका आयोजित करणे.
- (ऊ) स्थानिक नागरिकांना प्रतिज्ञा देणे.
- (ए) नवीन सार्वजनिक/सामुदायिक शौचालयाचे उद्घाटन करणे.
- (ऐ) स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) च्या अंमलबजावणीस सहाय्य करणारे विशेष उपक्रम प्रभाग स्तरावर सामुदायिक सेवा केंद्रामार्फत राबविणे.
- (ओ) स्वच्छता विषयक तक्रारी स्वीकारण्यासाठी प्रभाग स्तरावर सहाय्यता केंद्र सुरू करणे.